

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA
DE
GONORRHÆA
VIRULENTA

QUAM
SUMMI NUMINIS AUSPICIO
ET
GRATIOSI MEDICORUM ORDINIS
CONSENSU
PRO LICENTIA
GRADUM, HONORES ET PRIVILEGIA DOCTORALIA
RITE IMPETRANDI
SOLEMNITER DEFENDET

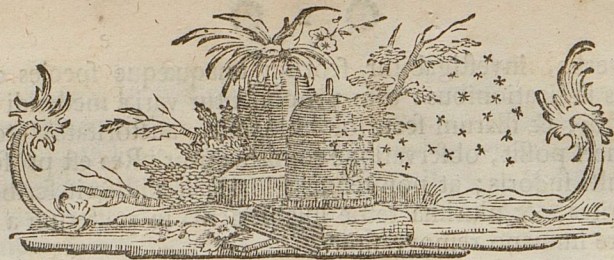
MICHAEL PIBAULT
EX FANO SANCTI AMANDI, BITURIX.
DIE VI. AUGUSTI MDCCLXXIX.

H. L. Q. C.

ARGENTORATI
Typis JOH. HENRICI HEITZII Universitatis Typographi.

DEO
OPTIMO,
PATRIÆ
ET
AVUNCULO CHARISSIMO
SACRUM.

*An in omni gonorrhæa ab impuro concu-
bitu mercurius?*

PROËMIUM.

Dum glorientur quotidie medici aut chirurgi
sefe lætum absque mercurio finem gonor-
rhæis imposuisse; hujus metalli usum qua-
lemcunque plane necessarium contendunt
alii, neque quempiam gonorrhæa laborantem statuunt
posse absque periculo illius usura defraudari. Difficile qui-
dem est tantas componere lites: sed quoniam labor omnia
vincit improbus; idcirco movetur quæstio, quam omni
cura, quantum permittit temporis ratio, tractandam sus-
cipimus.

Ne autem in materie adeo momentosa procedamus
absque ordine, & sic a scopo deflectamus; hæc erit dif-
ferendi norma: explanatis gonorrhææ venereæ speciebus

A

diversis, investigabitur seorsim unaquæque species cum suis indicationibus: tum proponentur variæ medendi methodi; & illarum securior ratiocinio, auctoritate, atque, si fieri possit, observatione confirmabitur. Res est profecto multi sudoris; at non tenuis gloria, si adfiteri scribenti veritas, & plurima tetæ luis pericula in posterum a genere humano removeantur.

§. I.

Morbus plane novus, ex quo oritur, in omnem symptomatum sibi priorum multitudinem non efflorescit continuo, sed labentibus annis alia aliis succedentia, sæpeque mira prodit. Hujus asserti veritatem mirandum in modum comprobatur lues venerea, quæ vix non quadraginta annos in Europa ante grassata est, quam gonorrhæa ipsius chorum secuta fuerit *a*).

Visa autem est tunc temporis duobus modis plane diversis hominem aggredi; ut duplicem ejus speciem auctores discreverint; alia nimirum vocatur ab ipsis *ficca*, alia vero *humida* appellatur.

In gonorrhæa sicca adest in viris mox prostaticarum ac vesicularum feminarum inflammatio, quam comitatur mordax inter mingendum ardor; mox occupat totum urethræ tractum phlogosis erisipelatodes cum urenti dolore, qui lotio præterfluente excitatur. Nullus tum fit puris aut seminis effluxus juxta SAUVAGESIUM *b*), aut si fiat aliquoties, juxta ASTRUCCIUM *c*) est paucissimus.

a) Juxta JACOBI A BETHENCOURT descriptionem, videretur gonorrhæa adhuc citius incepisse; triginta nempe annis post luem veneream.

b) In *Nosologia methodica* Tom. II. p. 389.

c) Vide ejus tractatum de *Morbis venereis*, Tom. I. Lib. 3. Cap. 30. in initio pag. 282.

Eadem in feminis sese exhibent, mutatis mutandis, symptomata; alias enim inflammantur glandulæ principio urethræ affidentes; alias glandulæ per vaginam & vulvam disseminatæ phlogosi ante dicta afficiuntur; ut absque ullo fluxu purulento vel interdum paucissimo mulieres dira semper vulvæ tentigine ardeant, cum acri dolore & importuno *d*).

Gonorrhæa humida in utroque sexu symptoma præ se fert, quo facillime a sicca discriminatur: & vero paucis post impurum concubitum diebus mandent insolito humore genitalia; stillat ex iis liquor purulentus & acer, varios per intervalla colores induens, quem verrit interdum urina mictionem dolorificam procreans: foedum illud stillicidium profecto gonorrhææ humidæ characterem imprimi cuius nullo labore dignoscendum.

§. II.

Hæc porro gonorrhæa humida in multas rursus species subdividitur, quarum sedem summam assignare cum symptomatis operæ pretium fuerit. In hoc adjungemus comitem duci BOERHAAVIO SWIETENIUM, aliorum auctorum sententiam interea addituri.

Prima species sedem habet in balano, juxta illorum mentem *e*). Virus semel ad glandis interiora raptum, rodit fungosam ejus substantiam; & qua parte ingressum sibi paravit, ea molitur exitum, sub forma humoris lymphatici, subviscidi, purulenti transfudando; atque præputium corruptum, tabidum, vel etiam sideratum quandoque sistit. Coincidit hæc gonorrhææ species cum ea quam

d) Ibidem p. 286.

e) Ibidem pag. eadem, §. 2.

ASTRUCCIUS *f*), FABRE *g*) aliique spuriam vocaverunt. Hanc olim SYDENHAMO, VERCELLONO, MASSONIO observatam videre nunquam contigit.

Sedem in urethræ cellulis habet species secunda, multoties visa mihi & curata. Exstillat sub ea tabus venereus plurimus, diverso colore variegatus, & variam consistentiam induens. An autem per poros glandis insinuaverit sese morbificum miasma usque in urethræ corpus cavernosum, & exeso illo per vesicæ canalem stillaverit, quemadmodum affirmat SWIETENIUS *h*); dubium sane movet tam ipsa virus venerei volatilitas, quam totus urethrae perviæ tractus in variis partibus aliquando læsus. Ut enim facilius videtur per urethram quam per poros glandis inorganicos materiæ venereæ aditus; ita læditur & inflammatur aliquando urethra in medio, quin ex ipso penis apice pus exprimatur. Illud ter quaterve in gonorrhæis curandis observavisse me audacter asseverare possum. Accedit insuper illud quod a sola virus irritatione secretio muci in urethra augeatur aliquando mirum in modum, adnotante SHARPIO *k*): tunc autem erosio virus per balanum descendente peracta non potest mucoso stillicidio vel purulento locum dedisse. Sexcentas alias rationes huic opinioni adversas libenter omittimus.

Quando ad glandulas urethræ, antiprostatas aliis, aliis Cowperianas dictas, penetravit virus, atque per emissaria illarum purulenta materies sese in urethræ cavum exonerat; tunc morbosus ille status tertia species gonorrhææ nuncupatur *i*). Atvero hanc materiem neque plurimam

f) *Traité des maladies vénériennes*, Chap. 2. pag. 37.

g) Vide ejus *Commentariorum in H. BOERHAAVE Aphorismas* Tom. 4. pag. 421. & seq.

h) SHARP. *critical inquiry of the present state of surgery*, pag. 133. & seq.

i) In *citatis Commentariis*, & quidem Tom. 4. pag. 425.

excerni debere, neque vix alio tempore quam sub mictionis finem egredi facile animo intelliget, qui sedem morbi & acceleratorum musculorum actionem noverit.

Datur quarta species, adhuc prædictis periculiosior *k*), cujus sedes in prostata. Dum durat, hospitium suum tabefacit virus, & glandulam, ut ipsis SWIETENII verbis utar, in abundantissimum pus virulentum resolvit. Eructatur autem cum pure mucus prostaticus, in initio copiosior, & ingravescente morbo necessario minuitur, quoniam mucii officina contabescit. Obtulit semel casus illam speciem, cui, fortunatis ægri rebus, medelam attuli.

Quotquot sunt omnes prædictæ, eas periculis injectis superat quinta species: hinc dicitur SWIETENIO abominatissima *l*). Hæc prostatarum & vesicularum feminarium emissaria rodit; hæc vesiculas ipsas in suis usque anfractibus depascitur, & largissimum foedi humoris profluvium dum creat per urethram, vicinis undique partibus diram labem allatura proserpit.

Variant sane in mulieribus, sed totidem adsunt gonorrhææ hospitia, ut totuplicem apud illas speciem admiserit immortalis Astrucius. Modo enim sola vulvæ facies *m*), modo cellulæ per urethræ faciem dispersæ *n*), modo prostata quæ urethram ambit *o*), modo glandulæ Cowperianæ in perinæo prope anum sitæ *p*), modo cryptæ mucosæ per vaginam racematim consitæ *q*), exforbitum virus cum humore purulento revomunt; quo foede madent feminarum muliebria.

k) Ibidem pag. 427.

l) Ibid. pag. 428.

m) Vide illius tractatum p. 287. Tom. I.

n) Ibid. pag. 247.

o) Ibidem.

p) Ibidem.

q) In eadem pagina.

§. III.

Harum omnium gonorrhææ specierum dantur differentix quædam accidentales, hic recensendæ.

Differunt propter inflammationis gradum; qui alias levis est, cum calore, tumore, dolore non valde conspicuis; interdum autem omnia hæc symptomata exhibet ob vehementiam terrificam. Hinc *benigna* vel *maligna* appellantur.

Differunt propter inflammationis exitus: vel enim resolvitur gonorrhæa, vel in suppurationem abit, aut in scirrhum gangrænamve terminatur. Inde variæ denominationes: quibus fidem faciunt vix non omnia de hac re auctorum monumenta.

Differunt ratione durationis mali; aliæ siquidem gonorrhææ in ipso suppurationis actu fluere cessant, variis præternaturalibus symptomatis in conspectum prodeuntibus; tuncque FABRE r) dicuntur gonorrhææ *abortivæ*; aliæ autem cum diuturno fluxu stentur annos duraturo, vel subinde recurrente, *habituales* nominantur.

Differunt quoad existendi modum: quandoque nimirum *simplices* sunt, & unam tantum sedem, de qua supra, occupatam retinent; interea sunt *compositæ*; quoniam multiplex est eodem instanti earum domicilium; vel etiam successiva labe varias partes deturpando, virus ad nova identidem hospitia grassatur.

§. IV.

Hæc præmittere generalia necesse fuit antequam problematis nostri solutionem aggrederer. Ut autem ancipiti hucusque disputationi clara lux brevi affundatur, jamjam ad singula descendamus.

r) In opere citato pag. 37.

QUÆSTIO PRIMA.

An mercurius in gonorrhœa sicca?

Liceat istius gonorrhœæ speciei symptomata nunc al-
tius rimari; neque enim datam antea definitionem retra-
ctabimus, ex qua patuit sedem ejus modo in prostata esse,
modo in solo urethræ tractu.

Dum autem primum locum morbus occupat, non
solum adesse debet tumor, dolor, calor, rubor, & pul-
sationis sensus in perinæo; sed quia *proximus* quandoque
ardet ualegon; ideo compressis venis turgere debet penis
& inflammari. Non mirum si tunc temporis neque exeat
per emissaria sua semen, neque prostaticus humor, ne-
que forsan urina; aut si hæc emittatur, vel effluat gutta-
tem, vel cum ardore & difficultate prodeat.

Dispar est paululum apud feminas symptomatum rati-
o, propter structuræ diversitatem. Videas nihilo fecius
ipfas, cum adest prostata aut glandularum Cowperiana-
rum inflammatio valida, tunc dysuria etiam torqueri vel
franguria: aliquando dolorem pati tantum ut vix sedere
possint vel ambulare; & dira etiam interioris vaginæ ten-
tigrine rumpi; cum tamen nullum adsit humoris effluvi-
um aut paucissimum.

Si morbus occupet secundum locum; nullum tumo-
rem detegit oculus vel tactus neque apud viros in peri-
næo, neque apud mulieres prope finem urethræ aut fos-
sam navicularem: sed illæsis cæteris genitalium regionibus,
phlogosim experiuntur erisipelatodem, quæ apud
alios internam urethræ fistulam, cum urinæ ardore, in
aliis vero vaginam tantum obsidet cum dolore acri & valde
molesto.

§. V.

Quemadmodum facilis est in utroque casu morbi no-

titia, post celebratum ab ægro concubitum impurum; ita prognosis est semper gravis & invisa: nimirum quod portenditur a virus in prostaticis vel Cowperi glandulis retento periculum minimum, est ipsa partium suppuratio, ni inflammatio in resolutionem cito abierit: penis autem aut vaginæ sphacelus haud raro ab erefipelate tantillum valido generatur.

De cætero quicumque sit illius morbi exitus, patet semper id ægro timendum ne sub resorptione lues venerea confirmetur vel oriatur, testante FABRE s): patet etiam sub suppuratione aut gangræna huic eidem periculo topica quoque vitia sese confociare.

§. VI.

Quæ tum remedia suaserint ægro propinanda auctores scire juverit.

Quid præscribebat SAUVAGESIUS t)? repetitas phlebotomias; immersionem penis in lacte tepido; fomenta emollientia ex decocto radicum althææ, feminis lini; injectiones in urethram similes; noctu narcotica; interdiu potum emulsionatum nitratum: prætereaque nihil.

Quid præscribit ill. HOMIUS u)? venæsectionem, antiphlogistica, leniter laxantia, fomentationes; aquæ calidæ vaporem, cataplasmata, injectiones emollientes; atque in hac therapeia subsistit.

Nullos hic addo ejusdem sententiæ patronos, qui statim ac vident gonorrhæam nostram in suppurationem non vergere, sed resolvi, se scopum artis attigisse putant, neque quidquam ultra moliuntur.

§. VII.

s) Ibidem p. 49. lignea 16 & 17.

t) In opere citato pag. 390.

u) In *Principes de Medecine* p. 375. §. 13.

§. VII.

Viam plane contrariam terendam esse contendit immortalis **ASTRUCCIUS**. Fatetur quidem ille inflammationem remediis idoneis oppugnandam esse; vix autem subfedere tumor, calor, rubor, uno verbo inflammationis symptomata, cum antivenerea adhibenda auctor est v).

Multos quidem, præter virum celeberrimum auctores evolvi quoad gonorrhææ sicæ medelam: cum autem nullus de illa quatenus post resolutionem curanda mentionem fecerit; ideo solius **ASTRUCCII** opinionem cum opinione plane contraria componere fatius est, ut non auctoritate dumtaxat, verum etiam casti ratiocinii principii mota lis dirimatur.

§. VIII.

Nimirum unanimi clinicorum suffragio constat luis venereæ specificum eo majori cura exhibendum, quo metuendum magis ne resorbium virus intra corpus cohibeatur: aliter diras vel in toto passim corpore vel in aliqua ejus parte strages ederet serius, ocius.

Negabit interea nemo in nostro gonorrhææ exitu virus resorbitionem esse certissimam; tum quia nulla fit inflammationis resolutio quin stagnans materies ad humorum massam partim revehatur; tum quia moles, quæ stagnat, ipsa virulento miasmate infecta est.

Dum autem dividitur toti liquidorum massæ; dum solidis corporis omnibus & singulis postea distribuitur; dum inexplicabili specificorum remediorum vi non propellitur extra corpus; quem in hoc statu luis venereæ modo brevi, modo labentibus annis apparituræ expertem jure merito pronuntiaveris?

Dum hæc loquor, ipsissima refero **ASTRUCCII** verba:

v) In opere citato Lib. 3. Cap. 3. pag. 286.

„Siquidem, ait, cum in hac gonorrhææ specie susceptum virus nullo modo effluat, sed intra totum corpus cohibeatur; inde tanto diligentius attendendum est ut specificis remedijs corrigatur & superetur.”

§. IX.

Resorbitionem virus certissimam affirmavi: qua de re dubitare poterit nemo, si tum ad nullum post inflammationem solutam effluxum, tum ad omnia resolutionis media paulatim attenderit: et vero, quid aliud præstare debuerunt vapores aquæ calidæ, relaxando; fomentationes emollientes & injectiones ejusmodi partibus infectis applicatæ, contracta vasa remolliendo; iteratæ sanguinis missiones, cohibendo celeriores ejus appulsum, & statim revellendo? simplicissima & prurientibus criticis intacta artis medicæ principia hic proponimus.

Tametiam novam argumentandi rationem memorabo in Ill. COL. DE VILLARS opere detectam ^{w)}, quæ videtur allegata refellere, nisi auctoris sententia posset facili negotio funditus everti: spectat illa ad venæsectionem. Fatetur quidem eam in gonorrhæa sicca fieri revulsivam; nullum tamen, ea celebrata, posse miasma venereum ipsis venarum osculis resorberi statuit; quoniam brevi post illam temporis lapsu jamjam æqualiter distribuitur humorum massa; præterea suppurationi virus omne everrenti mirum in modum hanc operationem favere asserit.

Quæ duo etsi affirmantur gratis in nostro casu, nihilominus ponderis nullius, quamvis vera, sapienti videntur: etenim, instituta venæsectione, licet brevi restitueretur circulationis æqualitas, (quod tamen inflammatione superstita nunquam evenit,) an minus titubata qualitas illa dum sanguis emittitur? pudendæ igitur venæ,

w) In *Cours de Chirurgie*. T. 4. p. 196. & seq.

tunc temporis minus compressæ, sorbeant virus venereum, atque ad humorum torrentem amandabunt.

Quin suppuratio, quam falso reputari tanquam virus omne auferentem demonstrabimus, nulla ratione fit in certis casibus in quibus gonorrhæa sicca per resolutionem terminatur. Grassatur ergo intus tetra lues, in hac occasione saltem, & nisi debelletur specificis,

lentore tenax, multa inter eundem,

Hærebit membris ex sanguibus atque lacertis;

Inde graves dabit articulis extenta dolores x). . . .
ergo mercurius in gonorrhæa sicca necessario est adhibendus.

S. X.

Sequitur nunc

QUESTIO SECUNDA.

An eo pariter utendum in gonorrhæa humida cujuscunque speciei, cum est abortiva?

Novam materiem ut dilucidemus, ad mentem auctorum & morbi symptomata denuo attendendum est.

Arbitrantur porro auctores suppurationis ope illud semper fieri ut virus venereum e corpore eliminetur, & quo abundantior stillat puris copia, eo securius virulenta miasmata expurgari. Nullus est, quantum novi, auctor qui ab ea cogitandi ratione deflectat, si cum COKBURNIO y) recentissimos quosdam exceperis, quorum sententiam sumus versus dissertationis finem diligenter perpensuri.

Verum ipsa gonorrhæa dum fit abortiva, non est sane quod propter felicem virus expurgationem sibi plau-

x) Vide *Aphrodisiacum*, & quidem HYERONIMI FRACASTORII de *Syphilide poema*, Lib. I. p. 187.

y) Vide ejus de *Gonorrhæa virulenta opus*, Part. 2. Cap. I. pag. 85. & 86.

dant veneris nepotuli; quam multa econtrario sympto-
mata, quam varia diraque debent conqueri!

In prima specie, statim atque non amplius stillat ba-
lanus, aut ex eo exprimitur duntaxat aquosus humor;
jam induruerunt emissariorum labia; crescit volumine
glans; gliscit in cellularum penetralibus acrior materies,
cujus pars sorbetur lente venarum osculis; pars alia in eo,
quod occupavit, hospitio fixa remanens, vel phimosis,
vel paraphimosis, vel cristallinam procreat; aut longo
temporis lapsu quas lambit partes in massam quasi cartila-
gineam convertit, quam virus tandem, lacero pene,
depascitur . . . Dare potest etiam hæc species abortiva go-
norrhææ secundam speciem; licet illud moris neque sit
neque esse possit, quidquid contrarii afficret præter
omnem verisimilitudinem SYDENHAMUS 2).

Dum abortit illa species secunda; tum defluit ex ure-
thra humor subpellucidus, perpaucus, indusium vix tin-
gens: aliquando canalem suum prætergreditur cum diffi-
cultate urina; sæpe volumine crescunt glandulæ conglo-
batæ inguinum; aut si fluente virus jam turgebant antea,
cum dolore intumescunt: alias fertur ad vesicularum semi-
narium & prostatæ emissaria virus; & post perceptum ca-
loris cujusdam mordacis in hac parte sensum, oriuntur
mala quæ infra in quinta specie describentur.

Mirabitur nemo si multum materiei per penem non
exeat in gonorrhææ specie tertia, tam propter glandula-
rum Cowperianarum exiguitatem, quam ob longam du-
ctuum excretoriorum angustiam: quid igitur illius aborti-
entis tempore effluet? . . . turgescit autem fons dum
arescunt propter repagula rivuli; oritur circa ani confinia
dolor neque extensus valde neque profundus; apparet
identidem superficialius tumor, qui calore aucto facile

2) In epistola de luis venereæ historia & curatione, T. I. p. 201.

transiret in abscessum, si virulenta materies suppressa in majorem acrimoniam degeneraret: lotii difficultatem producit hic tumor, licet exiguus.

Pejora sunt omnia in suppressione gonorrhææ cum prostaticarum, tum vesicularum seminalium: tumor & dolor in toto perinæo adsunt, profundius sepulti: sentitur in scroti interioribus calor mordax; tenditur ductus deferens & fit turgidulus; intumescunt epididymis, testis, scrotum; vasa has partes irrorantia dilatantur; ponderis sensui adjungit se comitem dolor corrosivus & lancinans; accenditur febris; densa fit respiratio, & tussis dum urget, intolerabilem in scroto molestiam parit.

§. XI.

Sub iisdem abortientis gonorrhææ circumstantiis variat apud feminas malorum satellitium, neque, ut vera fatear, adeo periculosum est.

Turgescentia vulvæ, calor, dolor, levis erosio motum in incedendo reddunt operosum; frictionem labiorum pudendi acerbam procreant & effluentis cum murmure lotii acrem morsum, si torserit illas gonorrhææ prima species. In secunda, trahentis per urethram urinæ dolor mordax quidem, sed fluxus simul difficilis, propter cellularum ejus intumescentiam.

Inde distat mali sedes in tertia, cum sitas ad perinæum glandulas afficiat: hæ autem prope anum sitæ retro vulvam, dum volumen amplius propter suppressionem fluxus adipiscuntur, vix quid aliud præter dolorem levem & subsidendi tenesimum debent excitare, ni urgeat inflammatio.

Dispar ratio est in quarta; nam rivus urinæ, quæ per canalem latum brevemque fluxu præcipiti emittebatur, si non cohibitus, saltem fit rivulus; & nymphæ nequeunt tam blando accessu fociari, quæ a turgidulis veneno profatis amoveantur.

In quinta denique, quis glandularum vaginæ racematim confitarum phlogosin cum dolore olidam exprimeret? Hæc enim fluida istis partibus humectandis destinata cum virus retinendo, & calorem in loco ex se calido satis adaugendo, mephitim virulentam & corrosivam non potest non generare.

§. XII.

Topica mala sunt, quæ memorabam: alia autem in suppressis gonorrhæis totum corpus affligere visa sunt, aut partes, vel a genitalibus valde distitas, vel in functionibus suis licet vicinis multum dissimiles.

Ex suppressa intempestive gonorrhæa non raro accidit, ut cum viros tum feminas generis sui ophthalmia adoriatur, oculis sæpe exitialis: quamquam hanc a solo materiæ virulentæ tactu derivari posse testetur adolescentis cujusdam spurca medicatio (E). Priori tamen ratione sapius oculos per metastasin inflammari, opacari circa corneam, & ni auferatur conjunctivæ excrescentia, cum humorum effusione in suppurationem aut gangrænam vergere, auctores sunt Cl. ERNDTELIUS a) & Cel. ASTRUCIUS b).

Passus est alius ex gonorrhæa maturius suppressa umbilici exulcerationem cum virulento tabe fluente c).

Alius expertus est nasi scabiem, aurium tinnitum, oculorum debilitatem, musculorum spasmodicos motus, dolorem a genu ad pedes usque protensum, immo urgentem in ipsis digitorum articulis d).

Incidit civis Patavinus in ulcus anum inter & testes

E) In opere citato §. 3. Lib. 3. Cap. 3. pag. 295.

a) *Warsavia physice illustrata* Cap. 6. pag. 193.

b) *Ibidem* pag. 289.

c) Vide STÖRKII *annum medicum secundum* pag. 221.

d) FABRE in opere citato pag. 51.

abortum, propter cohibitam gonorrhæam, quo tandem malo victus & extinctus est e).

Viennensis civis ob eandem causam „dilapidatis „omnibus, genitalibus, femoribus, clunibus, horrendum „in modum exelis, sub dio repositus, dum nemo illum „domo recipere voluit ob intolerabilem foetorem, periit „quam miserrime f).

Atque ut ad casus peculiare non descendam, quos in auctoribus clinicis numerosos g) videre quis poterit; quam multi diuturnis post gonorrhæam abortivam annis, omnis generis mala perpessi sunt, quæ venerea non suspicabantur, quæ tamen non nisi mercurialibus remediis cesserunt; qualia sunt hæmorrhoides fistulosæ; cephalalgia; insomnia; vari; pleuritides; polipi; dolores nocturni, osteocopi; exostoses; ad venerem impotentia h); quot etiam exinde luem veneream per totum corpus dispersam reportaverunt!

§. XIII.

Cuncta hæc damna a gonorrhæa suppressione derivanda facile intelliget quisquis varias talis suppressionis causas attenta mente perpenderit. Certa inde mali labes.

Sunt autem nova cum mulieribus, etiam fanis, duella, potus spirituosus, gulæ irritamenta cum cibis assumpta, vigiliæ, motus nimius, febris, purgantia fortiora, theribinthinata, balsamica, injectiones adstringentes maturius adhibite; uno verbo, irritantia quæcunque partibus morbo affectis applicita: hæc enim omnia vel virus retrudunt ad Verumontani emissaria, ut alio serpat; vel propter ve-

e) Vide *Aphrodisiacum*, pag. 1104.

f) Vide *Commentariorum* Tom. 4. pag. 429.

g) FABRE, DEIDIER, GOULARD nominasse sufficiat.

h) His exemplis abundat DE SAULT in suo opere quod inscribitur *dissertation sur les maladies vénériennes*.

getum circulationis motum ad massam humorum trahunt absque mora & alliciunt.

§. XIV.

Bubo vel nascens vel volumine auctus, testis dolens & inflammatus, prostaticarum & glandularum COWPERI, durante fluxu sanarum, tumor valde molestus cum urinæ difficultate & puris antea exiturientis absentia, dant diagnosin suppressionis & effectuum ejus satis manifestam. Verum ex quo multi lapsi sunt a gonorrhææ abortu anni, cum invadunt morbi causa æquivoca oriundi, quam sano opus est judicio, quam acri ingenii acie utendum Medico, ut ad mali originem revehatur! In hoc ut in multis aliis chirurgiæ partibus Celeb. PERITI industria luxuriabat.

Atqui omnem in genere gonorrhæam abortivam quatenus causam luis venereæ suspectam habebat Ill. Vir, neque immerito: jamjam fatalis illius efficaciam exempla retulimus. Quare autem suspecta esse debeat quæcunque suppressio, illud idem nunc confirmet sana physiologia; dummodo, post relata hucusque symptomata, hanc vocem, *suspecta*, adhucdum trahere in usum liceat.

Etvero in omni febre paululum violenta, in omni motu nimio quid accidit? Profecto circuitus humorum motus intensior, ac proinde stagnantium liquidorum vel viscosissimorum ad sanguinis torrentem resorbatio. Adipem ipsum sub his circumstantiis exorberi BOERHAVIUS jamjam confirmaverat ¹⁾. Quare igitur miasma venereum subtile magis, licet viscosis, ut volunt, liquidis amicis, non ascenderet ad cor, variis postea corporis partibus cum fero dividendum? illud non video.

Quæ in medium adduxi, comprobatur etiam materia

¹⁾ In suo libro cui titulus *de methodo discendi artem medicam*, pag. 705.

teria medica: qua enim ratione agunt adstringentia? aut cur illorum usum adeo reformidant in gonorrhæa nondum suppurata omnes practici? quoniam nimirum partes, quibus admoventur, stringendo, materies effluxuras ad circulationis systema adigunt. Hoc in erysipelate, herpete, variolis, morbillis, cæterisque morbis cutaneis toties locum habere visum est! infringi sane nequit lex in omnibus resorptionis casibus usitata, quoniam præsto est subadstringentium usu virus venereum.

§. XV.

Patet igitur ex dictis minime spernendam esse gonorrhæam abortivam; hanc econtra medelam eo efficaciorē requirere, quo diutius confirmata sunt, quæ peperit, symptomata, vel partem adoriuntur aut in textura sua delicatiorē aut in muniis magis necessariam. Testium sane & oculorum non mediocris ratio hic habenda est.

Neque tamen hoc in loco memorabo varias medendi methodos in lue confirmata suppressæ gonorrhææ pedifsequa in usum tractas; mercurii usus videtur tunc temporis adeo ineluctabilis, ut ea de re moveri quæstio non possit: hæc illa est praxis qua PETITUS olim utebatur, quæque utuntur hodie omnes boni. Ast in suppressâ recens gonorrhæa quænam est hodiernorum & cogitandi & agendi ratio?

§. XVI.

Duplex quidem datur omnibus indicatio explenda; tum gonorrhæam suppressam renovare student, tum symptomata tollere.

Quod ut præstent, alii balnea impendunt; fomenta ex emollientissimis parata peni & vicinis perpetuo applicant, dum partibus recens inflammatis admovent fomenta modice roborantia; simulque omnia ad inflammationis curam laudabilia suadent animosè adhiberi. Hæc pro ocu-

lis remedia impense commendat SWIETENIUS *k*): iisdem emplastra quædam resolventia addit, cum de testis vel bubonis cura agitur. In hoc autem celeberrimi viri praxis cardo omnis vertitur ut redeat per urethram fluxus; in hoc spes ejus tota reponitur, ut redeunte fluxu quævis nata inflammatio resolvatur. Ne verbulum quidem adjicit de mercurio.

Quod si spe sua exciderit, si in suppurationem abeant inguinum glandulæ; si in ophtalmia cœcitatæ periculum immineat; neque tum in primo casu mercurialem curationem præscribit cel. auctor, sed maturantia dumtaxat cum detergentibus; quin immo in secundo curam laudat anti-phlogisticam unice, & mercurii viribus fidendum dissuadet *l*).

Forfan alia dabit consilia in bubonum & testium scirrhis, vel dum prætumidæ circa absorptam quasi corneam conjunctivæ gangræna imminet? nequaquam: non enim ad mercurii efficaciam confugit magis; sed in scirrhis thermas vel cicutam vult adhibendam; & in summo oculi periculo operationem ab ASTRUCCIO commendatam plane rejicit, tanquam futuram ægrotanti fatalem *m*).

Forfan hic addendi essent auctores qui stant a SWIETENII partibus, tum qui ante illum in gonorrhœa suppressâ mercurii usum aspernati sunt; tum qui eandem, ac ille, opinionem profitentur tuenturque: quoniam autem omnes artis factos evolvere, & singulos variorum lignorum patronos nomine suo indigitare æque inutile foret ac operosum; neque temporis angustia siverunt in infinita propemodum investigatione versari; rem totam ad eruditum in hac materie opus rejicimus, in quo re-

k) In opere & tomo citato, pag. 432.

l) Ibidem pag. 432.

m) Ibidem pag. 433.

consentur vix non quotquot fluere in lue curanda mercurii adversarii n).

§. XVII.

Immortalis Astrucci mens longe alia fuit in omnibus gonorrhææ suppressæ circumstantiis: non jam loquor de gonorrhæa jam dudum cito nimis suppressa, in qua mercurius vix non ab omnibus bonis celebratur; sed illam intelligo quæ non ita pridem fluere cœperat, cum fluxus exaruit: etsi enim renovatus fuerit ille fluxus cum ægri euphoria; jubet tamen „ ut coerceatur & reprimatur „ venerei veneni ferocia præparatis mercurialibus interne „ exhibitis, vel inunctionibus ex hydrargiro celerrime administratis: res ita se habere debet in oculorum inflammatione venerea o): auctor est etiam ut, præmissis præmittendis, in usum advocentur antiveneræa quæcunque interne sumpta & etiam externe in resolutione testis p): suadet in bubonibus ut curentur solo mercurialium & purgantium usu, donec resolutus tumor sensim evanescat q).

Quod si infarcta pars ad suppurationem ita proxime inclinât ut eo deducenda sit, vel si jamjam suppuret; „ in „ bubone nihilominus adhibebuntur, ait, in tota curatione præparata mercurialia, dosi quæ sufficiat ad virus „ venereum profligandum. Idem suadet in suppurato teste, si fistulosum ulcus remaneat; idem in teste partim vel totaliter scirrhuso; inunctiones quoque in perinæi abscessu venereo præscribit suspensa manu repetendas cum unguento mercuriali r): in oculo cui gangræna proxime

n) Vide dissertationem ab Cl. BOEHM, Med. Doctore, conscriptam, in qua dilucidantur *variæ syphilidis therapie*, Argent. anno 1771.

o) Vide in opere citato paginam 294.

p) *ibid.* p. 299.

q) *Ibid.* pag. 372.

r) *Ibid.* pag. 305.

imminet, cum mercurialia prius præcesserint, ideo operationem solam proponit.

Nimis multi hic essent nominandi qui tutantur **A-STRUCCII** partes, singulos si assignare vellem: omitto igitur **PETITOS**, **DE SAULTIOS**, **DEIDIERIOS**, **VILLARSIOS**, **GOULARDOS**, **GARDANOS**; atque aliò vela do. Quoniam enim opus non horridum testimoniis, sed casto potius ratiocinio innixum conscribere animus; ideo quæ præstet methodus, seposita citationum farragine, disquirendum est.

§. XVIII.

Ac primo quidem, quid causæ est cur mercurium in lue venerea a gonorrhææ suppressione oriunda suadent practici? sane quia luis præsentiam symptomata revelaverunt: probant igitur illam per resorptionem puris virulenti oriri posse: cumque multos annos sopiri queat ante virus quam in morbum erumpat; cum varias etiam induat larvas & omnis generis ægritudines mentiatur s); ideo ut cuncta prævertantur dubia, mercurium fatius est adhibere quam nullum.

Adde, si suppuratio quam renovare intendunt omnes practici, virus omne juxta quosdam auferret; a fortiori auferretur adhuc certius, cum fluente de novo gonorrhæa testis etiam vel bubo in suppurationem inciderunt: atqui tamen in primo casu mercurialia commendat **SWIETENIUS** t).

Neque dixeris eorum usum dumtaxat suaderi, cum vulneris oræ occalluerunt, quoniam virus propter callos exiturire impos ad circulationis torrentem revehitur: namque si sub quocunque abscessu plus minus forbeat pur exituriens; quare sub abscessu venereo idem non fieret, præsertim cum pur venereum viscosis succis facile accrescat?

Quinimmo subministratur mercurius, quando cutem

s) Vide **DESAULT** in opere citato pag. 144. 149. 183. &c.

t) loco citato.

depascuntur ulcuscula virulenta, licet ea via materiæ venereæ exitum natura moliat; quare suppurante præter urethram parte alia denegabitur?

Quando nutrix a tenellulo, quem lactat, puero infecta non mammas solum exulceratas experitur, sed sub alis patitur tumores venereos; huic misellæ absque mora præscribuntur mercurii præparata: an mutatur veneni natura, quia non mammas exedit & in axillis stagnat; sed quoniam inhospitatur inguinibus & simul urinæ canalem vel nymphas depascitur?

At enim, ajunt, dum intumescunt testes, non defertur ad eos materia virulenta, sed in vesiculis seminalibus aut earum osculis solummodo remanet, quas porro a tabe vindicat renovata gonorrhæa expostulare tamen liceat, quam igitur ob causam mercurialia præscribunt in teste indurato post gonorrhæam suppressam? aut cur exinde funiculi indurationes venereæ, & ejusdem naturæ carcinomata ingruunt solis, dum tempus superest adhuc, mercurialibus debellanda?

Præterea si resolutis cum mercurio bubonibus & testiculis, dirus plerumque & infidus remaneat nucleus luis venereæ feminium futurus; quis virulentam materiem in hac parte nidulantem se expulisse gloriabitur hiante abscessu, si hæc excretio critica vel levissima mercurii actione destituatur?

Res adhuc magis, facta contentione, inclarescet. In morsu animalis rabidi, in vulnere venenatis armis inflicto, etiamsi suppuret solutio continui facta, & suppuratio virus, unanimi Clinicorum consensu, auferat; internis tamen remediis quam prompte, quanta pertinacia instamus! an quia dilectis armis influit venus venereum, minus sollicitè propugnandum est antidoto sibi destinato, quamvis ex læsa parte sub variegati puris forma egrediatur?

Ergo mercurius in gonorrhæa abortiva adhibendus est,

& quidem eo impensiori cura, quod sæpe fiat illa habitualis. Ne autem anticipationis mihi inuratur macula;

§. XIX.

Prius instituenda videtur

QUÆSTIO TERTIA:

An mercurius in gonorrhœa habituali?

Triplicis generis sunt hæ habituales gonorrhœæ: primum genus illas comprehendit, quæ, licet veneræ esse desierint, exstillant nihilominus identidem, & diuturnum feminis naturaliter constituti vel liquoris albidum fluxum fingunt Medicorum oculis. Novus morbus est hæc gonorrhœa, quæ virulentam exceptit, ac proinde a nostra quæstione multum aliena; immo mercurii usum refugiens. Hanc genitalium flaccida laxitas, rarus ad venerem stimulus, corporis marcor, languida ad erectionem momentaneam potentia, phthisis atque tabes dorsalis comitantur. Sic facilis & expedita est ipsius distinctio a gonorrhœa habituali virulenta *u*).

§. XX.

Duplicem istius speciem assignavi; vel enim est ejusmodi, quæ, dum videtur omnino sanata, ad levissimam occasionem redit; vel talis, quæ fluxu non copioso quidem, sed tamen semper aliquali stipatur, cum colore ut plurimum viridescente.

Nec raræ sunt illæ gonorrhœæ; non solum quia ineptus & absurdus hoc in casu pudor in mulieribus, vel voluntarius error aut remediorum impatientia eas multiplicant; sed quoniam familiare est quibusdam gentibus hunc effluxum virulentum floccifacere; si festivo MONTESQUIOVII jocis fidem satis debitam adhibeamus.

u) Vide ASTRUC. T. I. pag. 305. & seq.

§. XXI.

Præter causas, quas modo indicavi, aliæ sunt, quibus vel continuatæ vel subinde revertentis gonorrhææ existentiam acceptam referimus.

1°. Sæpe recurrit effluxus propter celebratum a nova cicatrice inducta coitum, vel masturbationem ante renovatam, quam cicatrix illa sufficienter induruerit: solvuntur siquidem de novo partes solidæ ob vim erectionis, & suppuratio virulenta denuo revertitur.

2°. Propter aliquem in rebus non-naturalibus excessum; Præprimis si vino, spirituosis potibus, salitis carnisbus vel nimio aromate conditis, motui plus satis valido, aut diuturnioribus vigiliis æger indulserit. Nascitur exinde in urethra inflammatio nova ob carniū teneritudinem, quæ favente virus residuo brevi in suppurationem abit.

3°. Alias redit propter phlogosin a menstruis aut hæmorrhoidibus oriundam, quæ causa ab Ill. FABRE in medium adducta v), non mihi videtur sæpe incusanda.

Quæ renovant malum hæc omnia, in causa pariter sunt, cur duret pertinaciter gonorrhæa. Præter has autem, alios etiam pertinaciæ fontes indigitant, inter quos locum sibi vindicant constantia in pravo regimine; assidua curioforum ope digitorum penis expressio; labia abcessuum callosa; partium infectarum levis semper inflammatio unculla; virus herpeticum; menstruorum suppressio; leuchorrhæa w).

§. XXII.

Facile patet, in hac gonorrhæa habituali & pertinaci non multum urgere symptomata, cum sæpe neglectis remediis & instauratæ libidini originem debeat. Negligun-

v) FABRE in opere citato pag. 83. & seq.

w) Idem ibidem.

tur autem remedia plerumque, quando doloris absentia non invitat ad medelam; vel ab eis detorquet mordax minime futura voluptas.

Sunt tamen, qui multis usi fuere, etiam iteratis vicibus, absque integro levamine; his stillat identidem peninis materiem foedam levis viridibus lintea conspurcantes, cum urinæ difficultate magis minusve acerba: modo adest levis dumtaxat titillatio; modo in vesicæ fundo distentionis dolor atrocissimus.

Gonorrhæa laborabat quindecim ab annis tormenti libratorum centurio, qui male curatus cereolum in urethra continere tenebatur ut exiturienti urinæ libertatem conservaret: ni eo uteretur indefinenter, stranguriam brevi, modo ischuriam patiebatur.

Alteri Corsicæ legionis centurioni depluebat identidem e pene humor parum coloratus & spissiusculus; atque corpus urethræ cavernosum, aliquoties in die, circa dimidiam longitudinem ita intumescibat, ut amigdalam referret tumor, quem, ut lotio viam sterneret, elidere digitorum ope tenebatur.

Hydragirosim expertus fuerat semel iterumque tertius ex equitibus Croatis, neque octodecim ab annis fluxus exaruerat. Rem habuit cum muliere sana, cui in officii mercedem gonorrhæam communicavit.

Loquitur ill. FABRE de gonorrhæa habituali interdum suppressa cum varia virus metastasi α): glifcebat autem illud modo glandem inter & præputium, per fistulam; modo erepebat ad ani marginem, circa quem virulentus tabus subinde destillabat; stillante rursus urethra, hæc omnia vanescebant.

§. XXIII.

α) In opere citato, pag. 89. & seq.

§. XXIII.

Circa morbi nostri diagnofin apud viros non multum immorabimur: clara est fatis, neque poffet, nifi a medico phantafix potius quam iudicio fervienti cum pyuria confundi.

Diagnofis apud foeminas intricatior eft propter leu-chorræ complicationem: & quamvis omnem purulentum e genitalibus fluxum valde fufpectum arguat ill. DARRAN y), cum tamen omnis non fit gonorrhææ comes vel pedifsequus, aliter de mulierum virtute actum efferet; hic locorum qua ratione dignofci debeat complicatio, quantum potero, dicam: verum hoc opus, hic labor eft.

Si tamen mulier fateatur fe cum veneris nepotulo, faltem mare fufpecto rem habuiffe; fi exinde gonorrhæam a multo tempore paffa fuerit; fi fui indicia dederit fubinde malum, quemadmodum molefti coitus operam aut mordacis urinæ ardorem; fi nihil interim paffa fuerit quod abundanti leuchorrææ occafionem dare potuerit, licet materiei plus fatis depluat; fi cancer, fuis fignis facile detegendus, uterum non exedat; fluxus quem experitur gonorrhæam redolet.

Quamquam quid tam fevero fcrutinio opus eft ad complicationem certo investigandam? modo cadat in fluxum fufpicio, tractari debet ut gonorrhæa habitualis z).

§. XXIV.

Aft de curatione prius verba facio, quam prognofim inftituerim: eft autem talis.

Inter gonorrhææ habitualis varietates adfunt non paucæ, quæ ideo attentius examinandæ funt, quoniam juxta auctores plurimos inadubitata dant lui venereæ ori-

y) *Traité de la gonorrhée virulente*, pag. 133.

z) FABRE pag. 93.

ginem, vel comprobant illius existentiam. Ita sentiunt de gonorrhæis ejusmodi, quas comitatur levissima inflammatio, aut quæ adstringentibus suppressæ maturius, subinde recurrit. Hæc præprimis præpostera suppressio diris, quæ generavit, symptomatis rem toties extra omnem dubitationis aleam posuit, ut necesse non sit hac occasione auctorum monumenta evolvere.

Cæterum quæcunque sit gonorrhææ nostræ varietas; quoties diu durat, aut post curationem aliquo tempore mentitam revertitur, absque novo concubitu impuro; cujus phænomeni exempla abundant; toties suspecta esse, & syphilidem minari non immerito reputatur. Rationem dabimus infra: prius

§. XXV.

Quid præscriperint in hoc casu auctores dispiciamus.

BOTALLUS temporibus suis purgantia, sudorifera, venæsectionem, balsamica, adstringentia suadebat cum victu tenui & attenuante. "Hoc modo si feceris, ait, non recentem tantum gonorrhæam in bonum reduces statum, sed etiam diuturnam (§).

Mera **BOTALLI** verba proponit in suo opere **BORGARUTIUS a)**.

Cantharidum usum cum resinosis & adstringentibus **MEAD** ægrotis suis præscribebat.

Extractum cicutæ cum infuso florum sambuci & lacte adhibuit **Ill. STÆRKIUS c)**.

§. XXVI.

Ab istorum auctorum opinione toto celo differt

§) Vide *Aphrodisiacum* pag. 872.

a) Ibidem pag. 1142. 3.

b) Vide ejus *monita* & *præcepta medica*, pag. 256.

c) Vide *libell. de cicuta* Cap. 3. pag. 250. cæteras methodos empiricas prætermitto, quas legere quis poterit in **ASTRUCCIO**, pag. 270. & in **Daran**. Cap. 5. p. 87. & seq.

ALEX. TRAJ. PETRONII opinio; aut enim in sua gonorrhææ contumacis cura supponit mercurium antea adhibitum, aut ipsum adhuc adhibendum auctor est clinicis *d*).

Frictiones mercurii in gonorrhæis omnibus & præfertim inveteratis DE SAULT tempore suo jamjam administrabat *e*).

Mens ASTRUCCII plane eadem: nunquam enim concludit gonorrhæam habitualemente periculo vacare nisi accesserit legitima hydrargirosis: ita ut si nullus mercurius fuerit antea propinatus, ipsum sane propinandum esse intelligat *f*. Hæc sufficiat per transennam in hoc loco allegasse.

Non abludit ab ista medicatione Ill. PETITI agendi ratio; quemadmodum omnes illius de venere consultationes demonstrant: in pertinacibus gonorrhæis ad hydrargirum tanquam ad summum remedium confugiebat *g*).

Traducta est ad discipulum PETITI methodus, verum nonnisi partim: hac siquidem Ill. FABRE in gonorrhæis quibusdam inveteratis utitur, quales sunt gonorrhæa antiquitatem redolens, periodice recurrentis, adstringentibus intempestive suppressa, leucorrhææ juncta *h*): alia sunt in quibus curandis mercurii usum dissuadet: num recte, hoc illud est quod paragraphus sequens declarabit. Ante tamen monebo, quod magnus SYDENHAMUS, mercurii in gonorrhæis curandis osor, nihilominus in inveteratis cum successu turbith minerale adhibuerit *i*), præeunte TURNER *k*).

d) In *Aphrodisiaco*, p. 1349.

e) In opere ejus citato, pag. 48.

f) In opere citato, Lib. 4. & p. 4. pag. 453.

g) Vide FABRE pag. 89. 131. pag. 208. &c.

h) Ibid. p. 93.

i) In Epistola 2. respons. p. 420.

k) *Syphilis* pag. 71.

§. XXVII.

Ne eorundem argumentorum assiduitate tedium moveam, quæ contra Ill. FABRE opinionem allaturus sum, hac eadem dicta de aliis auctoribus puta, qui visi sunt mercurii usum omnino respuere vel respuunt.

Quid enim causæ est cur tale remedium dedignetur in gonorrhæa habituali, quæ identidem vel ob pravum regimen, vel ob menstrua aut hæmorrhoides recurrentes, aut impurum manustuprationis negotium revertitur?

Qui hydrargirum admittit in gonorrhæis periodice redeuntibus, an potest illum repudiare, dum ab hæmorrhoidibus aut menstruis trahunt recrudescentiam? Nonne hæmorrhoides sæpe, menstrua rite ordinata semper stato tempore recurrunt?

Renovari quidem potest semel aliqualis effluxus post tractatum duris penem, vel clitoridem titillatum justo libidinosius; quoniam cicatricem teneram denuo solvit rigida tentigo: verum si ex hac nova solutione depluat rursus ichor; si vulneris oræ occalescant, ut effluxus diuturnus fiat; quidni a superstite virus repeteretur hæc diuturnitas? Vulnusculum in parte sana & corpore sano brevi per se coalescit.

Quoad instauratum stillicidium ob pravum quaecunque regimen, vel in victu, vel in motu, vel in vigiliis; non oritur illud nisi in quantum rumpitur de novo indita cicatrix. Quare autem redit in vulnus ob circulationem paulo intensiorem, & omni data occasione redit? nisi quia male obducta, minus firma, hosti doloso supposita, qui lente vicina dissolvens hoc efficit ut motus naturales paulo validos ferre non possit quin cedat nimis & refricetur: ut renovatum ejusmodi effluxum cum SYDENHAMO contagii nondum devicti reliquias jure merito appellare liceat 1).

1) In Epistola ead. p. 419.

Quo autem remedio debent ejusmodi reliquiae superari? aut quis eam materiem virulentam in aliqua parte fluidis continuo irrorata adeo fixam excogitaverit, quin pars ad massam humorum, alibi deponenda, revehatur?

Haud aliter se res habet in veneno scrophuloso. Dum tendunt ad cicatricem partes quas hoc virus aperto Marte depascebatur, bonam aegri fortunam cum laudibus suis buccinant ore pleno chirurgi; quid tum? vix lapsae sunt quaedam hebdomadae, cum erumpit virus subtus latens, & foedo hiatu stillat rursus. Errasset sane quisquis illud in intervallo penitus ablatum protulisset.

Ergo mercurius in gonorrhœa habituali, si non adhibitus ulla ratione vel copia sufficienti, primario vel demum adhibendus est m).

Verum hic non subsistimus, & movenda videtur

§. XXVIII.

QUÆSTIO QUARTA.

An mercurius in gonorrhœa maligna?

Malignam appellavere auctores ejusmodi gonorrhœam quam comitantur symptomata valde gravia, quæ in fatalem exitum abirent, nisi istis debellandis exquisita medela adhiberetur: quin immo aliquoties cedere renuunt, quidquid impendat artis industria.

Sunt autem talia: ingens ardor dum lotium emittitur, & sæpius stranguria, vel & aliquando ischuria.

Penis inflammatio valida, ut glans, tota quanta, videatur rubore præternaturali suffusa, & ipsa etiam corpora cavernosa magis minusve intumescant.

Erectio frequens cum stricture in ulceris loco, vel penis versus partem alterutram retractione, utraque summe

m) Legendus ea de re ASTRUCCIUS, in loco citato, pag. 453. 5. &c

dolorifica: in hac *chordata* gonorrhæa sanguis per urethram identidem post erectiones emittitur o).

Glandularum ad collum vesicæ sitarum inflammatio tanta ut aliquando cum urinæ suppressione & perinæ tumore calido totus ipse penis turgescat multum cum gangrænæ periculo & valida febris accendatur.

Non rarum est etiam in certis gonorrhæis vidisse partes urethræ vicinas in suppurationem abiisse & plurimis deinde hiatibus patere, quos urina præterfluit: his malignarum nomen sanus nemo denegaverit.

Ab horum symptomatum, modo intensa sint, parte qualibet gonorrhææ malignitatem repeti posse non opus est ut moneam.

§. XXIX.

Indicanda sunt illa, quæ mulieribus quoque competunt: nimirum acutus doloris sensus in vagina & vulva; nam ad minimum motum exquisitos in istis partibus dolores experiuntur: dolor autem in fessione eo magis exacerbatur, quo magis posteriora versus ruit inflammatio.

Huic dolori consociat sese adstrictionis sensus valde molestus, propter sanguineum partium infarctum, quo fit ut veneris blanditiis frui non possint; aut si ad illas rigidæ tentiginæ vulvæ incitantur, vel coguntur obsequio, dolor in genitalibus summe exasperatur.

Idem dictum puta de vario inflammationis exitu tam in mulieribus, quam in viris; cujus tamen effectus, sive gangræna oriatur, sive suppressio, a sexu quamdam diversitatem trahunt: ita impedita in egressu urina, si viam sibi per urethram paret, in vaginam delabatur: sic fæces per vulvam prodituras patet, si cum vicinis partibus glandulas COWPERI copiosa suppuratio depasta fuerit.

o) In ASTRUCCHII opere, p. 256.

§. XXX.

Vix unquam simplices sunt hæ gonorrhææ malignæ, sed fere semper cum symptomatis natura diversis conjunctæ; qualia sunt phimosis, paraphimosis, cristallina, cancri venerei, bubones: quæ omnia morbum nostrum profecto exacerbant.

Do tamen simplicis, licet malignæ, quoddam adfuisse exemplum; sicuti cuius pronum est causam tantæ malignitatis expiscari, ita ipsius animum explere non videtur summe operosum. . . . Si enim illa partim a virus acriori repetatur, partim ab ægri temperamento aut pravo ejus regimine, vel ab istorum omnium combinatione rite perpenſa derivetur; non dubito quin exhauriatur morbi malitiæ omnis theoria, quæ in quibusdam ægritudinibus adhuc propter ingenii humani limites inexplicabilis, longe nimis lateque apud ignaros in medicinæ campo ampliatur.

§. XXXI.

Cum ex symptomatum intensitate, numero & pertinacia dijudicetur malignitatis præsentia, gonorrhæam malignam a benigna discernere quid facilius? distinctionis normam dabit semper symptomatum intensitas, pertinacia, numerus.

Atque in hoc tamen suis ipsissimis oculis potiusquam ægri relationibus fidendum est. Quot namque dantur ægri quorum querelas audire si velles, ne dicam ejulatus, diagnosis facile obscurarent! quot videas quos exhibere vetat partes viru infectas pudor maleſanus, aut symptomatum ignorantia in confessionem erroris plenam abripit! malignitatis cum tactu judex oculus esto.

§. XXXII.

Nemini reputabitur periculi experts ejusmodi gonorrhæa quæ prædictam appellationem meruit; quin eo ma-

ius videri debet, quo magis gangrænam versus properat inflammatio.

Illud pariter, cæteris paribus, verum est ægrum in eo gravius venire discrimen, quo symptomatum caterva numerosior.

Sunt quidem inter illa quibus multum adaugetur morbi intensitas, quæ tamen negotio satis facili solvuntur, ita ut præter operationis cujusdam vestigia nihil remaneat: talia sunt phimosis & paraphimosis. Pertinacior visa mihi est in malitia sua gonorrhæa chordata, quam post dolores, quos parit, atrocissimos non raro excipit superstes penis incurvatio, populationi omnino nociva.

Satius tamen est ut has partes virus aggrediatur, quam si prostaticis & vesiculis seminalibus aut testibus cum inflammatione dira infideat: dum enim duplex læditur eodem instanti functio; dum exiturire impos urina vesicæ dolores & abdominis tormina penis doloribus consociat; quæ tum imminent maribus pericula! aut saltem quam foedis ulceribus, sinuosis, callo induratis hæc symptomata stipantur!

Quamvis mulieribus videatur in istis circumstantiis pepercisse natura, verum nihilominus est eas posse pariter in malignis gonorrhæis gangrænas aut suppurationes experiri spurcissimas vel labiorum pudendi, vel fossæ navicularis, vel prostaticæ, vel ipsius urethræ canalis; quæ ni vitam tollant, eam sexui amabili reddunt intolerabilem, & ob excretionum atque excerniculorum societatem, omnino molestant.

Hiscæ funestis, quæ subinde contingunt, gonorrhæa malignæ reliquiis addere possem omnes illas urethræ stricturas; ulcera nunquam terminanda; fungos; glandularum vel indurationes, vel erosiones aut marcorem; labiorum pudendi, nympharum, vulvæ, vaginæ excrescentias varias aut callos ichoroso tabo diffuentes: quæ quidem

quidem oriri cuncta possunt in gonorrhæis non ita malignis; nunquam autem certius oriunda sunt, quam dum certa cepit incrementa morbi nostri malignitas.

§. XXXIII.

Verum ad rei caput veniamus: namque si in quadam, certe in gonorrhæa maligna valde metuendum est ne grafsetur intus lues venerea. Etvero miasmatis ad interanea sorptioni favere plurima quis non videt, etiam in maligna simplici; sive crescat inflammatio; propter motum circulationis celerior: sive mittatur sanguis; propter derivationem: sive adhibeantur resolventia; propter repercussionem: sive impendantur maturantia; propter strictorum nimis vasorum revehentium laxationem: sive affluantur in gangræna imminente antiseptica; quoniam ut tonum dant solidis & fluidorum crasim corrigunt, sic haud pauca gangrænosi tabi miasmata retrudunt ad humorum systema; ut patet virium prostratione manifesta: quare tunc etiam virus venereum funesto sane, sed inevitabili consortio non reascenderet?

§. XXXIV.

Talis enim, ut ad singula descendam, instituitur a clinicis gonorrhææ malignæ curatio.

Pauci in primo inflammationis stadio suadent frigida & reprimentia applicari: sed a multis in primo, secundo, atque etiam tertio præscribitur venæsectio larga, multoties repetita, etiam in dorso penis celebranda *p*); dantur diluentia, nitrosa intus; extus adhibentur resolventia vel sola, vel emollientibus & anodinis mixta; applicantur balnea topica cum lacte vel mucilaginosi parata; propinantur interdum minorativa; victus tenuis & blandus im-

p) Hanc damnat COCKBURN, utpote luis causam: in opere citato, pag. 131. 2. §.

peratur. Hæc eadem in gonorrhæa sicca moris esse jam-
jam superius videbamus.

Neque huc attinet, quæ de enumeratis in quæstione
secunda symptomatis quoad curationem proposuimus,
ea de novo proferre: addam unice quod in gonorrhæa
chordata, phimosi, paraphimosi, cristallina &c clinici
varia medicamenta præscribant, quæ videntur ad curam
symptomatum non ad causam illorum evertendam colli-
mare: injectiones lactis balanum inter & præputium im-
mittendi, & quandoque in obstinata phimosi operatio;
eadem remedia in paraphimosi cum fomentis mollissimis
& ejusdem naturæ cataplasmatibus; in cristallina non in-
flammata acetum lytargirii cum aqua dilutum, secus ca-
taplasma emolliens, quid illa hæc passim apud auctores
memorata ad tollendum virus? aquas baregianas vir cele-
bris solas commendabat q). Nulla tum in his casibus ne-
que apud SWIETENIUM neque apud plurimos fit mentio
de mercurio; quodcumque ad stadium inflammatio ma-
ligna processerit.

§. XXXV.

Verum quidem est quod in summo ejus gradu mer-
curius a plerisque non impendatur: ast quando deferbuit
symptomatum vis; ut discutiantur omnino cum causa
sua, tum imperat istius remedii usum IMM. ASTRUCCIUS:
 33 cæterum ait, cum evidens sit venereas inflammationes
 33 præputii & balani vel a contagio dudum latente produci,
 33 quod sanguinem jam pridem infecerit; vel si a recens
 33 admissio forsan illatæ sint, locum saltem dedisse ut haud
 33 pauca concepti contagii pars in sanguinem deduceretur,
 33 quamdiu inflammationis vehementia debitæ obstitit pu-
 33 ris deterfioni; operæ pretium est in utroque casu, ut
 33 curatio feliciter succedat & perfecta sit, morbo jam re-

q) *Mémoires de l'Acad. roy. de Chir. T. I. p. 428. &c.*

„mittente mercuriales inunctiones adhibere, legitimas
 „quidem & ex artis præceptis, si certa sint luis indicia;
 „leviores vero, quales jam sæpe proposuimus, si haud
 „ita firma sit luis suspicio r).”

Idem remedium in chordis superstitibus & callosis
 adhibendum auctor est, etiam citra luis suspensionem; &
 fortiori si quæ sit latentis & male curatæ luis suspicio.

In eodem gonorrhææ chordatæ casu mercurium quo-
 que suadebat DEIDIERIUS s). Neque ab hac sententia de-
 flectit Ill. GOULARDUS in phimosi, paraphimosi & cristal-
 lina; licet aquæ vegeto-mineralis usum cum unguento
 saturnino impense & cum paterna, ut ita dicam, pietate
 celebret r). Mitto alios: sed

§. XXXVI.

Illud audacter assero, qua ex parte stet vera metho-
 dus, nulli dubium esse posse in tractandis gonorrhæis aut
 lue venerea paulisper exercitatò. Cum enim in gonorrhæa
 maligna dominari semper videatur virus acrimonia, cum-
 que illud, adhibitis venæsectione & discutientibus non
 possit non ad interiora ferri: aut inibi hospitabitur tan-
 quam seminium latens, postea germinandum; aut statim
 luis symptomata quædam exhibebit. Videas in viis ambu-
 lantes; non indigebis evolvere auctorum monumenta!

Atqui his sub circumstantiis mercurium vel parva vel
 larga dosi necessario subministrandum quis est qui non vi-
 det? in ancipiti enim & lubrico vel in manifesto casu
 quænam sunt luis aut ejus seminii antidota præter mercu-
 rium?

An si in gonorrhææ malignæ reliquiis, cum male

r) Tom. 1. pag. 369. §. 160.

s) Vide ejus opus cui titulus, *dissertation & consultations sur les
 maladies vénériennes*, pag. 185. 233.

t) In opere citato, lege notam quæ caput de istis symptomatis terminat.

tractata fuit, adhucdum impendatur toties hydrargirosis; quo tempore fluit ipsa, eodem nequaquam hydrargiro debellabitur?

§. XXXVII.

Doleo quod indefessus mercurii patronus, post institutam partis sphacelo corruptæ amputationem, divini remedii usum prætermiserit: videtur siquidem mihi illius usura in hac occasione necessitatem habere ineluctabilem: qui fit enim ut gangræna præsentem oriatur circulationis imminutio? quod si porro talis pulsus exilitas a sorptis partibus gangrænosus jure merito partim derivetur; eodem sorptionis momento venereas partes humoribus pariter dividi nemo ibit inficias. Quæ cum ita sint, ut operationem excisorii scalpri subsequatur mercurii operatio jubet ipsa contagionis præsentia, & fortassis oritura lues.

Ergo mercurius in gonorrhœa maligna debet omnino impendi.

§. XXXVIII.

Ponenda nobis superest ultimo loco

QUÆSTIO QUINTA.

An mercurius in gonorrhœa benigna?

Quamvis nulla gonorrhœa proprie benigna appellari queat, cum hoc morbo quilibet cum summa voluptate careret; quia tamen malum minus relate ad malum majus bonum est, ideo & ipsa gonorrhœa talibus potest stipari symptomatis, ut si conferatur cum præcedente, benigna nominari possit. Quod de morbo in genere profertur in pathologicis, illud idem ad gonorrhœam in specie quare non applicaretur?

§. XXXIX.

In hac, de qua sermo fit, levia sunt symptomata, aut si quamdam præ se ferant intensitatem, admotis remedii facili opera propugnantur. Dicta confirmet ipsorum enumeratio.

Adest tantummodo leviusculus in urethra calor sensus, cum inflammatione vix sensibili. Urethrae apertura versus oras non est nisi paululum rubicundior ac in statu naturali; cum transit urina, saepe non mordet, quin potius jucundam titillationem excitat: neque frequens est ad meiendum proritatio: adest etiam dolor inter penis erectionem aut levissimus aut nullus: si quae erectio, non a dolore repetenda, verum a venereis imaginibus aut feminis abundantia; ut verisimillimum sit Ill. SHARPII systema quoad penis stillicidium *u*) saepissime in gonorrhæa benigna locum habere: fluxus, qui fit, non multus, non diversis coloribus variegatus; non sanguineus neque intense viridescens, potius ad flavum inclinat. Hominem tamen vidisse memini, cui absque ullo dolore fluens materia primis gonorrhæae temporibus viridi prædita colore emittebatur. Perstat sub hac specie coitus potentia, ut ea potissimum vigente propagari gonorrhæas diceret; licet aliis de causis multiplicentur.

§. XL.

Haud aliter censendum de mulieribus, quibus datum est cum gonorrhæa benigna venereis blanditiis frui cum gaudio.

Pariter vix sentitur in vagina dolor calorve præternaturalis; atque si qua in occasione possunt sibi ipsas gratam facere fraudem, & leucorrhæam accipere pro gonorrhæa; hæc certe occasio est: non urit tentigo; non mordet urina; non lædit in copula glans virilis; fluxus præternaturalis, a coitu brevi tempore satis crescens, cum titillatione in vulva paululum vividiori, & flavo ut plurimum colore ludens, hoc totum est quod conqueri possunt.

§. XLI.

Quamquam symptomata consueta possunt in gonor-

us In *critical inquiry* &c. contendit fluxum saepe a sola irritatione produci, quin canalus urinæ exulceretur.

rhæa ad certum intensitatis gradum evehi, quin benignæ nomen amittat, modo usitatis remediis facilem præbeant illa victoriam: igitur aliqualis inflammatio, dolor cum ténigine, ardor inter mingendum fatis mordax, levis in perinæo pruritus possunt quandoque gonorrhæam nostram comitari.

Elucescit ex prædictis illorum error qui benignam gonorrhæam cum simplici gonorrhæa confundunt: potest siquidem virus varia simul conceptacula leniter irritare; tunc benigna erit, & non simplex x): immo simplex erit simul & maligna, si partem canalis unicam summa cum activitate venenum depascatur.

§. XLII.

Minime opus est hic locorum benignitatis morbi nostri causam multum scrutari; cumque contraria contrariis debeantur juxta vetus proverbium; hinc fit ut ex §. 30. optime intelligatur? Quia tamen temperamentis valde cholericis quandoque contingit gonorrhæa benigna affici; inde patet hanc benignitatem ut plurimum in virus acrimoniam solita minorem esse refundendam.

§. XLIII.

Ambigua fieri nequit talis gonorrhææ diagnosi, dum merum materiæ purulentæ effluxum quæruntur ægri, nec dolorem in erectionibus, nec urinæ morsum accusant, de sola linteorum conspurcatione folliciti.

Intricatior in ejusmodi ægris videretur quos torquet acerba penis tentigo cum lotii morfiuncula, & quorum urethram ambit cum glandis tumore aliquali tumidulus & inflammatus annulus: cum tamen extra benigni morbi

x) Legitur in *Réglemens des Chirurgiens*, a capite, *Traitement de la gonorrhée simple*. *Dès que l'écoulement se manifestera par les taches au linge, les ardeurs d'urine, le chatouillement au périnée, les érections douloureuses . . .* lectoris fidem! an hæc symptomata sunt simplicis gonorrhææ indicia characteristica?

terminos non egrediantur hæc symptomata, ideo diagnofim noftram hæc gonorrhæa ingreditur.

§. XLIV.

Verum benigna illa quid portendit? nihil ne periculi? Discrimen quidem eo minus ingruere fe cum reputat clinicorum vulgus, quo mitiora funt symptomata: plane contrarium affirmant fani practici, ut quo benignior fit gonorrhæa, eo, cæteris paribus, fit in fua fpecie periculofior: fi rationem quæras, hæc eft, quoniam nimirum illa quam vix comitatur inflammatiuncula, facile in habitualem degenerat; veneno per lenem fuppurationem difficilium effluente y).

Ponamus nihilominus quod ea vigeat inflammationis vis quæ copiofa fuppuratione virus venereum difcutiat; in ea tamen gonorrhæa, quantumvis benigna, hoc erit femper discriminis, quod illud ad testes, inguina, glandulas aliove ob pravum regimen deferri poffit: hinc nulla pronunciabitur expers periculi.

Procedamus adhuc longius: namque gonorrhæam, quamvis benigniffimam, vifa eft lues venerea excepiſſe, fi celeb. PETITO fidem adhibeamus; & quidem poſt fuppurationem, abſque remediis ex fe fola cohibitam z). Ut contra obſervationum teſtimonia loquantur illi qui gonorrhææ benignæ luem fuccedere nequaquam poſſe audacter affirmant. Experientia rerum magiſtra.

§. XLV.

Atque ita porro ex falſa eorum theoria exurgit praxis in benignæ gonorrhææ curatione æque infida ac errans.

Quid vulgatius quam ejus naturæ medelam tunc adhibere, quæ ſymptomatis, non autem cauſæ proſpiciat? quoniam contendunt fuppurationis ope mialma auferri, idcirco ptiffannas dumtaxat diluentes, nitroſas in primis

y) FABRE in opere citato pag 87.

z) Ibid. pag. 50.

radicis, & versus morbi decrementum purgantia cum adstringentibus fidentissima voce suadent.

Nuper videas hanc methodum pro illis usitatum, qui cum in veneris castris militaverint infeliciter, pro tempore patriæ militiam ejurare tenentur. Quindecim dierum spatium datur ipsis decoctum diluens, & interdum in molestis erectionibus pannum frigida aqua humidum scroto penique applicatur: dein propinatur purgans ex radice jalappæ paratum, quod remedium omnino infidum propter variam resinæ quantitatem, præterea irritans est: tandem mixtura adstringens in aqua communi ad guttas quindecim sumenda præcipitur: & ne quid in ordinandis rebus accurationi deesset, tota curatio quadraginta assibus æstimata [§])!

Neque vero infimi subfellii patronos habuit hæc singularis medicatio: solum nominasse sufficiat SWIETENIUM & SYDENHAMUM, qui tantam in arte gloriam sibi comparaverunt. Prior post varias, quas proposuit, curandi methodos aliquando hydrargirum in gonorrhæa dedignatur; ait enim, non semper necesse esse ut adhibeantur remedia mercurialia ^a): quia etiam sola radice jalappæ pauperibus aliquoties subvenerat posterior, quorum tenuitati, ait, & rebus angustiis domi consulendum erat; ideo hanc aphoristicam sententiam protulit: *in gonorrhæa curationis omnis cardo in remediis catharticis vertitur* ^b).

A SYDENHAMO minime defecerunt chirurgi Angliæ hodierni; gonorrhæam enim, nullis aliis stipatam malis, absque ullis remediis mercurialibus sanari posse contendunt ^c).

Quin

[§]) *Réglement concernant le traitement de la gonorrhée simple dans les régimens.*

^a) In opere citato, pag. 483.

^b) In epistola citata, p. 418.

^c) *Medical observat. and inquiries*, Vol. 2. pag. 83.

Quin remedia sibi in more posita quidam clinici sigillatim recensuerunt. Ut thermas carolinas olim HOFMANUS, ita baregianas & intus & extus adhibitas medelæ toti explendæ sufficere auctor est anonymus in medicis fama notus d).

§. XLVI.

Sed neque, ut in cæteris speciebus, ita in hac defunt mercurii aduersariis sui antagonistæ, non minori laude in arte medendi venerabiles: non jam memorabo ALEX. TRAJ. PETRONIUM, cujus sententiam alibi protulimus: patuit ex ejus dictis eximium virum in omni omnino gonorrhæa ad remedii nostri usum inclinavisse.

Atvero si ASTRUCCII mentem prætermittamus, nemo non ipsam in ejus operibus requirat: quapropter operæ compendium faciamus; dum enim de altera gonorrhæa cujuscunque methodo loquitur egregius auctor, in ea „usu receptum est” ait, frictionibus mercurialibus externe uti e).

DESAULT non solum nolebat ullam gonorrhæam mercurii usu defraudari; verum etiam a primo curationis die frictionibus jamjam incumberebat f).

In usu lactis, quod in gonorrhæa optimi usus, frictiones aliquot ex pomata Neapolitana circa partes affectas adhiberi auctor est SAUVAGESIUS g).

Cum lacte frictionum usum ante illum DEIDIERIUS jam pridem suadebat h).

Hydrargirum aut ejus præparata in omnibus, absque

d) Vide *Specimen novi medicinae conspectus*, edit. alteram, in notis ad pag. 175.

e) In opere citato pag. 266.

f) Vide *Dissertation sur les maladies vénériennes*, pag. 46.

g) In *Nosologia methodicæ*, Tom. 2. pag. 403.

h) In *Dissertation médicinale sur les maladies vénériennes*, p. 76.

ullo discrimine, gonorrhæis virulentis præscribit WIL-
LARSUS *i*).

Solis balneis & frictionibus insistendum auctor extat
post experimenta innumera Ill. GOULARDUS *k*).

Suam curationem mixtam, id est frictiones extus, in-
tus mercurium sublimatum corrosivum simul adhibendum
contendit Ill. GARDANUS *l*).

Quid arcanum DARANI memorem? quod sane non-
nisi mercurius aut præparatum mercuriale quibusdam vel
purgantibus vel resolventibus, vel utrisque mixtum vide-
bitur *m*): quare autem generi humano non revelatur me-
dicamentum ab inventore tantis adornatum laudibus? *quo
non mortalia pectora cogis auri sacra fames!*

§. XLVII.

Quantum ad nos attinet, quare illius defectui ante-
ponendus sit in benignissima licet gonorrhæa mercurii
usus, in medium proferamus: tametsi eum administrandi
causam nobis sufficiunt vel ipsi qui contra militant: hic
solum Ill. FABRE liceat Ill. FABRE opponere, & discipuli
assertis magistri experientiam. Dicta dein cæteris remedii
nostri adversariis applicentur.

Namque etiam in hac specie luem imminere & ægrum
adoriri posse lux philosophica demonstrat; quoniam ve-
neræa miasmata etiam sub suppuratione reforberi possunt,
absque pravo regimine. An puris sputator phtisicus, per
tritram vasorum pulmonalium viam, non solum purulen-
tis moleculis, verum etiam si nondum variolas fuerit ex-
pertus, variolosis inquinabitur; suppurante gonorrhæa
infectus homo nihil per contagionem accipiet?

i) *Cours de chirurgie*, Tom. 4. pag. 187. 8.

k) *Oeuvres de GOULARD*, Tom. 2. pag. 63. 4.

l) In opere cui titulus, *manière sûre & facile de traiter les mala-
dies vénériennes*, pag. 69. &c.

m) In opere citato, pag. 140. 1. 2. 3.

Probe quidem novi, quid respondeat ill. Academicus, per suppurationem omne miasma auferri; quæ VILLARSII & aliorum sententia fuit: sed quantumvis instet, illud unum expeto, numquid post suppurationem optimæ notæ & largam fatis, & ad naturalem puris crasim reverfam, adhucdum gonorrhæa, pure resorpto, oriri possit? tunc sane suppuratio omnia nondum miasmata abstulerit: adhucdum

Hæret lateri lethalis arundo.

Atqui etiam tum, præ luis metu, adstringentia sub injectionis forma vetat assumenda vir eximius; illaque tantummodo suadet intus adhibenda n). An minus stringent partem exulceratam ea ratione? aut periculum luis exinde certius removebitur?

Quid si post suppurationem ex se ipsa cohibitam in gonorrhæa benignissima, absque pravo regimine, lues tandem sese explicuerit o)?

Experientiam refutaturi experientia non pauci, stant sub istis circumstantiis sæpe luem nulli visam nequæ toleratam profecto quia ut sese suis symptomatis exhiberet, sufficiens tempus non adfuit. Juxta Celeb. PETITII mentem p), quadraginta annos ante latet sæpe, quam suis se prodat malis, lues venerea.

Ergo mercurius in gonorrhæa benigna; ac proinde, cum omnes ejus species enumerando nullam hucusque prætermiserimus, in omni gonorrhæa adhibendus est ab omnibus clinicis curandi vere scientibus.

§. XLVIII.

Nulla igitur est quæ, non dicam, mercurii usum refugiat, verum ipsius usura non egeat: ne tamen in deci-

n) In opere citato pag. 65.

o) Ibidem pag. 50.

p) *Maladie des os*, T. 2. pag. 466.

dendo præceps nimis videar, vel præjudicata opinioni ferviens, quædam argumenta opinioni nostræ contraria & quidem præcipua refellere juvat antequam vela contraham. . .

Primum eruitur e COCKBURNII libro. Gloriatur Ill. ANGLUS sese anticipantem quamdam injectionem reperisse quæ gonorrhæam in ipsis quasi radicibus evellit; assicurat quod illius periculum in quosdam ex utroque sexu salacissimos fecerit; quod contagium omne ab eorum corporibus inter effusissimas libidines semper depulerit: cum autem hæc non patret miracula mercurius; gonorrhæa potest curari, & quidem efficacius, absque mercurio . . . q) verum aut remedium palam exhibeat COCKBURNIUS, aut quod de agyrtis & circulatoribus, illud de se divulgari patiatur, multos fictitiis remediis famam cum quæstu aucupari. Quis bona fide existimabit inter anglos, academicum hoc seculo extitisse tam tenui angustaque ingenii vena, ut arcanum adeo utile futurum, ne in partem flagitiorum veniret, in æternas tenebras detruserit? tamen non puto ejus remedium talis fuisse naturæ qualis est arcanum apud empiricos adeo celebratum; magnam nimirum quantitatem nitri in uno aquæ haustu propinatam! nigritam vidi hac virtute arcana usum, qui pro gonorrhæa, quæ fluere incipiebat, luem pessimam reportavit.

Secundum argumentum subministrabit novitatis amor. crescit in America quædam planta, cujus nomen *lobelia*. *Gaudet caule creëdo, foliis ovato lanceolatis, crenatis, & floribus lateralibus.* Hæc cæterarum plantarum aut lignorum antea in lue usitatorum virtutem superavit: itaque cum aqua pura cocta, certo, tuto & jucunde morbum intra viginti ad summum dies cum curet evacuando, sane in gonorrhæa sananda mercurio præstiterit. . . Atvero quis tantæ virtutis periculum fecit intra nos? nemo: quis virtutem inesse asseruit? vir celeberrimus fide dignissimus: quis illum nominavit? aut quare nominari renuit? pace tanti viri dixerim; verebatur sane ut datam fidem posset liberare r).

Tertium suppeditabunt empyricæ gonorrhæam curandi methodi inter quas multum jactatur alkali volatilis usus. . . mirum quantis laudibus celebratum fuerit ab inventore remedium! cujus forsân inveniendi ratio fuit, quoniam ad animalium venenatorum morsum valde confert illud idem medicamentum s). Quæ autem hucusque aut quot patravit miracula? quæ patrare debuit in gonorrhæis curandis, humores exæstuando & inflammationem adaugendo? an, si mirandas adeo dotes præ se ferebat, ut cadit rosa vix dehiscens, ita in patrio solo tam cito, ac, ut ita dicam, natali die exolevisset?

q) In opere citato pag. 85. 6.

r) In *Commentariis SWIETENII*, Tom. 4. pag. 576.

s) Vide Ill. SPIELMANNI *Elementa chemiæ*, pag. 212.

Quartum suggeret ASTRUCCIUS, & post illum plurimi; namque mercurius gonorrhæas non curat *t*). Hinc gonorrhæam non esse lue symptomata, verum a diverso miasmate produci quidam fidenter asseruerunt *u*) . . . Proh deus immortalis! veneris nepotulus cum scorto triobolari rem habens ex eodem barathro, uno eodemque instanti luem cum gonorrhæa reportabit; gonorrhæa tum a lue diversum quid appellabitur? præterea toties morbus ille suppressus luem veneream toti corpori affricare visus est; naturam tamen peculiarem virus gonorrhœicum retinere docebitur! unicum anglis novæ adeo doctrinæ auctoribus responsum esto: *nemo dat quod non habet*. Non generant imbellem feroces aquilæ columbam.

Quoad curationes mercurio non absolutas, quot omnino diversas istis opponere possem: ut mercurius visus sit centies millies morbum sustulisse! do nihilominus quod aliquoties salubri fuerit effectu destitutus; si post hydrargiosum sui indicia adhucdum dedit gonorrhæa; an venenata dedit? & illud tamen admitto fluxum non fuisse feminis simplicem, sed virulentum; non potuit virus venereum in hac parte fixius esse, dum alibi mobilius, facili negotio expellebatur? quare post debellata quædam symptomata, rursus ad mercurii usum redeunt, aliis sese exhibentibus, chirurgi?

Quintum argumentum & quidem validum intorquent philosophi accuratæ considerationis amantes. Toties sublimato corrosivo, ajunt, toties panacæa, pillulis KEISERI, BELLOSTII, aliis sibi propriis curant gonorrhæas medici! quare igitur usum mercurii necessarium affirmas? . . . Proh subtilitatem & astutiam!

§. XLIX.

Ne miremur itaque post spretam remedii nostri usuram tot pravas in genitalibus gonorrhæarum reliquias; quas passi fuissent nunquam miseri, si malum exercitatis clinicis propugnandum permisissent. Quot cives regno, quot filios parentibus auferunt turpes agyrtae, dum arcanas formulas jactando consuetis armis non aggrediuntur virus venereum; sed illud blande tractando, futuros in proprio fonte nepotes interimunt!

Ne stupeamus horrenda hæc luis symptomata, quæ multis quidem a gonorrhæa labentibus armis exorta absque novo impuro concubitu, non unam dumtaxat corporis partem inclementius tractant; non unum atrocem morbum universalem generant; non unum tantummodo ægrum vexant diebus & præsertim noctibus; sed totum corpus, apud plurimos, cum occultis ægritudinibus tum manifestis afficiendo, ad in-

t) In opere citato, pag. 453.

u) Præter locum citatum, idem assertum videre est in opere germano idiomate conscripto, *wöhige Erinnerungen* &c. pag. 61. 2. 7.

noxiam prolem traducuntur, hoc uno hæreditaria peste affligendam, quia parentes in libidinibus effusi, dum virulentis torquebantur fluxibus, salutem in mercurio non quæverunt! quot scelerata ex hoc solo neglectu homicidia!

Ne commoveamur ullo modo, si in multis, quos tractamus, morbis aliquid sæpe incomprehensibile videatur quod malignum apperimus: quoties larvata ægritudo vexavit ægros, virus venerei filia, omnibus remediis cedere nescia præter mercurium; quæ autem tale medicamentum requisivisset nunquam, si gonorrhæa diu ejus ope sanata fuisset! an potest in omnibus istis circumstantiis mercurius fieri necessarius, quin a longo tempore, at veluti ab ipso morbi fonte talis necessitas incubuerit?

Ne incedat nos amplius vel levissima admiratio, si quosdam aut chirurgos aut medicos audire contingat, qui gonorrhæas sine medicamento nostro curasse sese pleno ore buccinant: quorum alii imperiti non possunt non confirmatæ luis symptomata expectare, si sensu communi abundant; alii autem mala fide, ut novitatis amore credulorum crumenas emungant, se facilem in quibusdam herbis curam reperisse gloriantur, dum mercurium, ut cæteri, sic in usum trahunt ipsissimi x). Mendaces viri, & circulatorum nomine digni, qui veritatem cum lucro commutare non curant, dum hydrargiri vires testantur illorum mendacia,

Virtutem videant, intabescantque relicta.

§. L.

Dicat nunc aliquis: mercurii necessitatem admitto quidem, & sententiam tuam lubentissime amplector: qua autem ratione debet in usum trahi? an sub forma unguenti? an frictiones debent ad salivationem usque institui, aut præstat extinctionis methodus? num præparata mercurialia debent anteponi frictionibus, & quando? variare debent ut gonorrhææ varietatum, sic temperamentorum ratione remedia? nonne quædam præparata præstant in uno casu, quæ data occasione diversa sunt rejicienda? quando nam mercurii usus suspendendus? quo tempore abstinendum ab illo est? . . . hæc & alia ejusdem nature quæstia, cum me paulo longius abstraherent, ad latiora solvere tempora refero.

x) Curam amici gerebat quidam medicus, qui luem se absque mercurio curare, sed cum simplicibus herbis, passim evulgabat! ostensæ mihi formulæ ab amico, turpem alterius fallaciam revelarunt.

T A N T U M.

ULB Halle

008 565 791

3

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA
DE
GONORRHÆA
VIRULENTA

SUMM

GRATIOSI

PR

GRADUM, HONOR

SO

M I C H A

EX FA

DIE VI.

Typis JOH. H

